
ZAKLJUČCI

Na temelju dugogodišnjih istraživanja i proučavanja znanstvene literature i razne građe koju je koristio za ovu analizu, autor je došao do nekoliko zaključaka koji daju povijesnu sliku razvoja i djelovanja Hrvata u Kanadi nakon Drugoga svjetskog rata, točnije od 1945. do 1995. godine.

Ova analiza u prvom redu daje društvenu, gospodarsku, kulturnu i političku povijest Hrvata u Kanadi. Istraživanjem se potvrdila hipoteza da je oblikovanje identiteta hrvatske skupine u Kanadi određeno socio-kulturnom formatizacijom pojedinih obilježja narodnog identiteta. Posebno su u toj formatizaciji važni jezični, vjerski i tradicijski aspekti. Oko tih aspekata uspostavljene su brojne udruge, organizacije, župe. Solidarnost ugrađena u njih izrazito je velika. Podaci pokazuju da je solidarnost ugrađena u župe veća negoli solidarnost ugrađena u druge kulturne udruge i organizacije. Naime, na temelju znanstvene literature i drugih izvora nedvojbeno se dolazi do zaključka kako su društvene promjene, i političke i ekonomske, utjecale na život Hrvata kako u domovini tako i u Kanadi. Bez obzira na svoju malobrojnost u odnosu na mnogoljudnije i moćnije narode, Hrvati su također bili zahvaćeni migracijskim procesima u 20. stoljeću, političkim previranjima prouzročenim dvama svjetskim ratovima i ekonomskim krizama. Svaki od spomenutih događaja imao je velik utjecaj na život i djelovanje Hrvata u domovini i u Kanadi.

U ovoj analizi može se vidjeti da su Hrvati bili dio globalnih migracijskih procesa po završetku Drugoga svjetskog rata prouzročenih političkim posljedicama i ekonomskim prilikama koje su vladale u to vrijeme u cijeloj Europi. Najveći dio hrvatskih useljenika u Kanadu po završetku Drugoga svjetskog rata činili su politički izbjeglice koji nisu htjeli prihvatiti političku realnost i pomiriti se s porazom u ratu te ostati živjeti u komunističkoj Jugoslaviji. Hrvatski politički izbjeglice po dolasku u Kanadu

osnovali su nove političke stranke i mnoga društva, koja su unijela novu dinamiku u društveni i kulturni život hrvatskih zajednica u Kanadi.

Veoma je važno istaknuti da su ta društva i političke stranke bili registrirani kod nadležnih kanadskih vlasti i da su svi oni djelovali u skladu s kanadskim zakonima. Također su kroz svoj rad usvajali i učili demokratske procese i tako pridonijeli većem stupnju tolerancije i uvažavanja drukčijih političkih stavova.

Ova analiza pokazuje da je jedan od problema Hrvata u Kanadi poslije Drugoga svjetskog rata bila njihova borba za priznavanje nacionalne pripadnosti, to jest nastojanje da ih Kanadani uvažavaju i oslovljavaju kao Hrvate a ne kao Jugoslavenne. Ta činjenica objašnjava ne samo osnivanje mnogih političkih organizacija kojih je primarni cilj bilo ostvarenje slobode hrvatskog naroda nego sportskih i kulturnih društava, folklornih grupa, glavni cilj kojih je bilo promoviranje hrvatske kulture i jezika te narodnih običaja.

Analiza pokazuje da su različite aktivnosti Hrvata u Kanadi, počevši od dijeljenja letaka na raznim jezicima, pod naslovom „Do not call me Yugoslav“ („Molim vas ne zovite me Jugoslavenom“), mnogobrojne antijugoslavenske demonstracije i komemoracije, osnivanje velikog broja nogometnih klubova pod imenom Croatia, osnivanje Katedre za hrvatski jezik i kulturu na Sveučilištu Waterloo kao i na sveučilištu York u Torontu, imale za cilj pokazati i dokazati sugrađanima, Kanadanima drugog etničkog podrijetla i kulture, hrvatsku nacionalnu pripadnost i vlastitu kulturu.

Formatizacija hrvatskog identiteta u Kanadi zbiva se u četverokutu: kulturne udruge – vjerske udruge – sportske udruge – političke udruge. Analiza daje prednost onoj polaznoj hipotezi po kojoj je uporaba političkih udruga oslonjena na racionalni uvid kako se njihovom uporabom mogu uspješnije ostvariti neki temeljni ciljevi kulturnih udruga, napose pravo na jezik, pravo na priznanje posebnih blagdana itd. Na srodan način funkcioniraju i sportske udruge.

Analiza također pokazuje da su hrvatske katoličke župe u Kanadi odigrale najznačajniju i najveću ulogu ne samo u očuvanju katoličke vjere hrvatskih doseljenika nego, što je također vrlo važno, u očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta kanadskih Hrvata. Budući da je djelovanje hrvatskih katoličkih župa u Kanadi nerazdvojivo vezano s domovinskom Crkvom, može se zaključiti da je proces očuvanja katoličke vjere, nacionalnog i kulturnog identiteta išao paralelno u dva smjera istom cilju, kako u domovini tako i u iseljeništvu.

Također, Hrvati su kroz sport, kako na individualnoj tako i na timskoj razini, dali velik doprinos ne samo promociji hrvatskog imena nego i promociji, što je veoma važno istaknuti, svoje nove domovine Kanade. Njihovi uspjesi u boksu, hokeju i klizanju na ledu te u nogometu bili su najbolja reklama za Kanadu u svijetu.

Važno je istaknuti generacijske i druge razlike među Hrvatima Kanade. Istraživanja su pokazala da su interesi i razmišljanja, a osobito politički stavovi političkih emigranata koji su došli u Kanadu odmah poslije Drugoga svjetskog rata drukčiji od onih Hrvata koji su se doselili u Kanadu prije Drugoga svjetskog rata ili pak onih koji su došli kasnije, 1960-ih i 1970-ih godina. Međutim važno je konstatirati da su, bez obzira na generacijske razlike, svi oni imali iste ideale i cilj, a to je san o slobodi hrvatskoga naroda.

Razmatrajući kanadsku državnu politiku multikulturalizma, pokazuje se, između ostalog, kako je njezin glavni cilj ostvarenje nacionalnog jedinstva zemlje, međusobnih odnosa različitih etničkih i kulturnih grupa u Kanadi te pružanje materijalne i druge pomoći etničkim skupinama kako bi očuvale i promovirale svoju kulturu, jezik i narodne običaje. Hrvati u Kanadi znali su objeručke prihvatiti tu politiku i sve njezine koristi u promociji svoje kulture i jezika, folkloru i narodnih običaja.

Multikulturalizam, kao državna praksa u Kanadi, znatno je utjecao na specifičnost oblikovanja hrvatskog identiteta u Kanadi. Pri tome treba razlikovati normativni oblik multikulturalizma, sa sistemski ugrađenim pravima i mogućnostima, od realne državne prakse prema Hrvatima u Kanadi, koja je u više razdoblja bila pod izravnim utjecajem međudržavnih odnosa Kanade i Jugoslavije. Ta je činjenica osnažila mogućnosti razvitka političkih udruga kanadskih Hrvata.

Prema osnovnom ansamblu kulturnih, vjerskih, sportskih i političkih udruga kanadski Hrvati slični su drugim odseljeničkim hrvatskim zajednicama. No, postoje među njima i razlike. Prvo, ondje se nije učvrstila krovna kulturna udruga, kakve su, primjerice u SAD-u, hrvatske bratske zajednice ili hrvatske katoličke zajednice. Drugo, uloga političkih udruga kao operativnih „jedinica“ kulturne mreže veća je nego u drugim hrvatskim odseljeničkim zajednicama pa se može reći da postoje sličnosti s odseljeničkom zajednicom Hrvata u Australiji. Također, naglašen je autoritet vjerskih župa i misija. Po tome je odseljenička zajednica Hrvata u Kanadi slična odseljeničkoj zajednici u Njemačkoj. Korijeni tih razlika leže koliko u malobrojnosti kanadske hrvatske zajednice toliko i u re-

lativno sabijenom, komprimiranom vremenu evolucije njezine identitetske infrastrukture. Stoga veću važnost zadobivaju one organizacijske tvorevine koje obećavaju veći uspjeh u kraćem vremenu: dakle, vjerske i političke udruge.

Ova analiza pokazuje također da su svjetska politička zbivanja, poput Drugoga svjetskog rata ili kasnije slom komunizma u istočnoj Europi, imala dubok odjek među Hrvatima u domovini i u iseljeništvu. Kanadski Hrvati nisu imali jedinstven odnos i poglede na politička zbivanja iz tog vremena, a ipak su u vrijeme Domovinskog rata bili jedinstveni.

Na kraju treba spomenuti i neke poteškoće u radu na ovoj knjizi. U prvom redu to se odnosi na pomanjkanje znanstvene literature, ali i arhivskog i drugog gradiva za ovu temu. Zbog toga je autoru bilo nemoguće ući dublje u pojedine segmente života Hrvata Kanade. Stoga će biti poželjno i potrebno nastaviti s daljnjim sličnim istraživanjima koja će otkriti šire spoznaje iz povijesti i suvremenog života Hrvata Kanade.